
Investigadors i divulgadors. Història i anècdota (1939-1975)

Jaume Fabre, historiador i periodista

Durant els anys del franquisme, la recerca acadèmica i el treball periodístic van haver d'abordar amb grans limitacions la divulgació d'una visió de la història allunyada del discurs oficial.

Pel que fa als periodistes, durant els foscos anys quaranta i cinquanta, pocs dels que es quedaren van fer un esforç per enllaçar amb criteris d'avantguerra. Entre ells hi havia fejecistes, carlistes i restes de la Lliga. El barcelonisme costumista i la divulgació històrica (en castellà) van esdevenir els substituïts d'un cert catalanisme. Bevien (o sovint copiaven sense valor afegit) de textos llegats per historiadors del segle XIX.

A mitjan dels cinquanta, els seus plantejaments divulgadors, fins aleshores expressats exclusivament per mitjà de llibres, es van traslladar a les pàgines de la premsa diària de la mà de periodistes una mica més joves. Dos setmanaris, *Revista*, de Puig Palau, i *Destino* van jugar un paper clau, seguint l'herència de *Mirador*. Pel que fa als diaris, es va distingir *El Correo Catalán*, però el barcelonisme costumista va convertir-se en una pràctica general, sovint mancada de rigor.

A la segona meitat dels anys seixanta, va fer eclosió una altra generació de periodistes, nascuda després de la Guerra Civil, interessada no tant en la història antiga de Barcelona com en un present conflictiu de la ciutat que feia història. El tardofranquisme va comportar el descobriment periodístic de la Barcelona dels barris com a precedent de les reivindicacions urbanes de la Transició. Periodistes que fan recerca i divulgació seriosa han conviscut des d'aleshores amb els que es limiten a copiar (malament). Internet ha aplanat el camí cap a un coneixement històric que serà poc més que una acumulació d'anècdotes sense origen conegut.

Des del món acadèmic, alguns dels qui eren al front de les institucions municipals d'història han practicat també, des de la postguerra, la divulgació històrica, en alguns aspectes molt semblant a la realitzada per periodistes.

La Universitat va ignorar majoritàriament els plantejaments divulgadors. Fins els primers anys setanta no hi van sorgir puntualment focus d'interès per la història social i urbana de Barcelona. La història oral, com a nou mètode de recerca, va esdevenir un punt de contacte entre el periodisme i el món acadèmic. Una col·laboració que, malgrat desavinences i malentesos, ha anat avançant i s'ha aprofundit gràcies a les noves revistes d'història.